

Fakultná Európska vysoká škola v Bratislave	
Dátum:	18 - 11 - 2019
Ev.č.:	OTP - 234 / 2019
Prílohy:	Vybavuje: prof. R. H. O. A.

TRNAVSKÁ UNIVERZITA

**PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA A EURÓPSKEHO PRÁVA
HORNOPOTOČNÁ 23
918 43 TRNAVA**

POSUDOK OPONENTA

na habilitačnú prácu JUDr. Kataríny Šmigovej, Ph.D., LL.M. „Norimberské zásady ako základ medzinárodného trestného práva“

Posudzovaná habilitačná práca (monografia) nazvaná „*Norimberské zásady ako základ medzinárodného trestného práva*“ obsahovo spadá do rámca medzinárodného trestného práva ako novo sa vyvíjajúceho odvetvia medzinárodného práva verejného. Aktuálnosť a význam vedeckého skúmania tejto problematiky rastie najmä v súvislosti so zvýšenou potrebou klasifikácie a skúmania čoraz väčšieho počtu pravidiel medzinárodného trestného práva ako novo sa tvoriaceho odvetvia medzinárodného práva verejného ako aj relevantnej judikatúry medzinárodných trestných súdov.

Autorka člení prácu na abstrakt, úvod, sedem meritórnych častí, záver a zoznam použitých zdrojov. V abstrakte práce autorka formuluje cieľ habilitačnej práce, ktorým je „*analyzovať, či zásady, ktoré sformulovala Komisia OSN pre medzinárodné právo podľa Charty Medzinárodného vojenského tribunálu a jeho rozsudku, sú základom medzinárodného trestného práva. Východiskom skúmania je téza, že norimberský proces bol revolučným milníkom a jeho sformulované zásady boli a sú v ďalšom vývoji medzinárodného trestného práva predmetom evolúcie, ktorú ovplyvnili ďalšie materiálne pramene medzinárodného práva*“. Cieľ práce v abstrakte je stanovený vhodne a primerane z hľadiska názvu práce.

V rámci úvodu, ktorý autorka nazýva „*Úvod: Historické súvislosti norimberského procesu a následného vývoja medzinárodného práva*“ autorka komentuje historické súvislosti norimberského procesu, súvisiace otázky vývoja medzinárodného trestného práva a metodológiu práce. V súvislosti s pojmom medzinárodného trestného práva sa autorka zrejme prikláňa k jeho užšiemu chápaniu ako súboru noriem, ktorý je venovaný problematike stíhania zločinov podľa medzinárodného práva. V rámci vedy medzinárodného práva sa vyskytujú i širšie chápané názory, ktoré do rámca pojmu medzinárodné trestné právo zahŕňajú i pravidlá týkajúce sa trestného stíhania tzv. bežných (konvenčných) činov, zakotvené v celom rade medzinárodných zmlúv, založených na, tzv. nepriamom donucovacom režime. Cieľom týchto noriem je harmonizácia vnútroštátneho zákonodárstva uľahčujúca spoluprácu štátov a umožňujúca stíhanie páchatel'ov pred vnútroštátnymi súdmi o. i. i využitím inštitútu extradície. Z významných doktrínálnych názorov, ktoré zaradzujú medzinárodnoprávne normy zmluvného charakteru stanovujúce trestnosť bežných (konvenčných) trestných činov do rámca pojmu medzinárodné trestné právo je potrebné uviesť názory prof. Čepelku a prof. Šturmu.¹

¹ Bližšie pozri dielo ČEPELKA,Č. ;ŠTURMA,P.: *Mezinárodní právo veřejné. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2018. s.125. ISBN 978-80-7400-721-7 alebo ŠTURMA,P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv. 3. doplněné vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. s.89.

V tejto súvislosti by bolo vhodné, v rámci tejto časti práce, vysvetliť, či autorka vníma uvedené užšie či širšie chápanie pojmu medzinárodné trestné práva. Rovnako by bolo, podľa môjho názoru, v rámci tejto časti práce vhodné uviesť, do rámca ktorého odvetvia medzinárodného práva by autorka z pojmového hľadiska zaradila medzinárodnoprávne zmluvné normy týkajúce sa postihu bežných (konvenčných) trestných činov, pokiaľ ich nepovažuje za súčasť medzinárodného trestného práva.

V rámci tejto časti práce by sa tiež žiadalo terminologické spresnenie používaných pojmov. V doktríne medzinárodného práva verejného sa totiž odlišuje pojem spomínaných „bežných (konvenčných) trestných činov“, ktoré sú zakotvené v spomenutých medzinárodných zmluvách založených na, tzv. nepriamom donucovacom režime od pojmu „zločinov podľa medzinárodného práva“² používanému v obyčajových, zmluvných a iných pravidlách medzinárodného práva týkajúcich sa trestnoprávnej zodpovednosti jednotlivca na medzinárodnej úrovni. Autorka i napriek tomuto tradičnému prístupu v práci označuje na viacerých miestach zločiny podľa medzinárodného práva ako trestné činy podľa medzinárodného práva, pričom pracuje i s pojmom vojnových zločinov či zločinov proti ľudskosti, ktoré sú súčasťou tejto skupiny trestnej činnosti. Je zreteľné, že prístupy autorky k uvedenej terminológii boli ovplyvnené, podľa môjho názoru nesprávnym prekladom príslušných častí *Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu* (1998) do slovenského jazyka, v rámci príslušného *Oznámenia o uzavretí Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu*³ v rámci Zbierky zákonov Slovenskej republiky,⁴ kde sa v článku 5 slovenského znenia prekladu uvedeného medzinárodného dohovoru vyskytujú nesprávne preklady názvov niektorých druhov zločinov podľa medzinárodného práva vo forme „trestný čin genocídy“ a „trestný čin agresie“ v rozpore s existujúcou doktrínou medzinárodného práva verejného (osoba či osoby prekladajúce uvedené pojmy zreteľne neboli oboznámené s príslušnou medzinárodnoprávnou terminológiou). Paradoxne ďalšie dve skupiny zločinov podľa medzinárodného práva sú preložené správne ako „zločiny proti ľudskosti“ a „vojnové zločiny“. Z doktrínálneho hľadiska je preto, podľa môjho názoru, vhodnejšie v danej súvislosti pre všetky uvedené druhy zločinov používať vedou medzinárodného práva zaužívaný pojem „zločiny podľa medzinárodného práva“ namiesto pojmu „trestné činy podľa medzinárodného práva“. Autorka sa vo svojej habilitačnej práci pokúšala pridržať oficiálneho prekladu *Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu* čo jej nemožno vyčítať. Na druhej strane, v rámci tejto časti autorka mohla poukázať na uvedené terminologické nezrovnalosti o to viac, že v slovenskej i českej vede medzinárodného práva sa v uvedenom kontexte takmer výlučne používa iba pojem „zločiny podľa medzinárodného práva“.⁵ Pokiaľ sa týka metodológie načrtnutej v tejto

² Bližšie pozri napr. ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv. 3. doplněné vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. s.89-120. ISBN 978-80-7400-318-9, DAVID, V. ; BUREŠ, P. ; FAIX, M. ; SLADKÝ, P. ; SVAČEK, O.: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou. 2. aktualizované a přepracované vydání*. Příbram: Leges, 2011. s.154. ISBN 978-80-87212-86-8

³ *Rome Statute of the International Criminal Court* (1998). 2187 U.N.T.S. 90.

⁴ Oznámenie o uzavretí *Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu* bolo v slovenskej Zbierke zákonov publikované pod č.333/2002 Z. z.

⁵ Bližšie pozri napr. ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv. 3. doplněné vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. s.89. ISBN 978-80-7400-318-9, KLUČKA, J.: *Mezinárodní právo veřejné (všeobecná a osobitná část)*. Tretie, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. s.506. ISBN 978-80-8168-743-3, DAVID, V. ; BUREŠ, P. ; FAIX, M. ; SLADKÝ, P. ; SVAČEK, O.: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou. 2. aktualizované a přepracované vydání*. Příbram: Leges, 2011. s.154. ISBN 978-80-87212-86-8, ČEPELKA, Č.; ŠTURMA, P.: *Mezinárodní právo veřejné. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2008. s.777. ISBN 978-80-7179-728-9, ONDŘEJ, J. ; MRÁZEK, J. ; KUNZ, O.: *Základy mezinárodního práva veřejného*. Praha: C.H.Beck, 2018. s.265. ISBN 978-80-7400-487-2, MALENOVSKÝ, J.: *Mezinárodní právo veřejné obecná*

časti práce autorkou navrhnuté metódy spracovania matérie sú vhodné pre spracovanie zvolenej témy habilitačnej práce.

V prvej časti práce nazvanej „*Prvá norimberská zásada - zásada trestnej zodpovednosti jednotlivca na medzinárodnej úrovni*“ autorka venuje postupne pozornosť trestnej zodpovednosti jednotlivca v rámci norimberského procesu a v rámci sformulovaných norimberských zásad, vývoju úpravy trestnej zodpovednosti jednotlivca v období po norimberskom procese, trestná zodpovednosť jednotlivca v Rímskom štatúte Medzinárodného trestného súdu a čiastkovým záverom v kontexte uvedených tém. Z hľadiska obsahu je táto časť práce zaujímavá a podnetná. I v jej obsahu sa však prejavuje už skôr naznačená terminologická nejednotnosť kedy autorka na viacerých miestach, pod vplyvom nesprávneho prekladu *Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu* (1998) v rámci Zbierky zákonov Slovenskej republiky, znova používa chybný preklad „trestný čin podľa medzinárodného práva“ namiesto správneho prekladu „zločin podľa medzinárodného práva“. V obsahu tejto časti sa taktiež znova objavuje už avizovaná potreba objasnenia pojmu medzinárodného trestného práva, resp. vzťahu medzinárodnoprávných pravidiel týkajúcich sa stíhania zločinov podľa medzinárodného práva a medzinárodnoprávných pravidiel týkajúcich sa stíhania bežných (konvenčných) trestných činov vrátane terorizmu. Na strane 32 totiž autorka indikuje zhodu článku 25 ods.3 *Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu* (1998) a článku 2 ods.5 *Medzinárodného dohovoru o potlačaní financovania terorizmu* (1998). Prvý z uvedených dohovorov zreteľne chápe ako súčasť medzinárodného trestného práva, ale miesto druhého z uvedených dohovorov, obsahujúceho úplne totožné ustanovenie ako spomínaný prvý dohovor, z hľadiska systematiky medzinárodného trestného práva vôbec nekomentuje.

Druhá časť práce nazvaná „*Druhá norimberská zásada - zásada primátu medzinárodného práva pred vnútroštátnym právom*“ je venovaná definičným znakom a charakteristickým črtám zločinov (podľa autorky znova trestných činov) podľa medzinárodného práva, zločinom (podľa autorky znova trestných činov) podľa medzinárodného práva v norimberskom a po norimberskom období a čiastkovým záverom. S výnimkou už skôr naznačených terminologických nejasností (zločin verzus trestný čin podľa medzinárodného práva) je možné s obsahom danej časti vysloviť súhlas.

Obsahom tretej časti práce nazvanej „*Tretia norimberská zásada - zásada irelevantnosti oficiálneho postavenia*“ sú komentáre autorky k problematike medzinárodnoprávnej koncepcii zodpovednosti najvyšších predstaviteľov štátu počas norimberského procesu, právneho inštitútu imunit, zodpovednosti najvyšších predstaviteľov v po norimberskom období, zodpovednosti najvyšších predstaviteľov v Rímskom štatúte Medzinárodného trestného súdu (ďalej aj Rímsky štatút) a formulácia čiastkových záverov k danej problematike. Táto časť práce je osobitne zaujímavá a podnetná. Významnú vedeckú hodnotu má najmä úvaha autorky o právnych účinkoch Rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č.1593 (2005) prijatej 31. marca

---

časť a poměr k jiným právním systémům. 6. upravené a doplnené vydání. Brno a Plzeň: Doplněk a Aleš Čeněk, 2014. s.135. ISBN 978-80-7239-318-3 (Doplněk Brno) ISBN 978-80-7380-531-9 (Aleš Čeněk Plzeň), POTOČNÝ, M.; ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. s. 80. ISBN 978-80-7400-398-1, VRŠANSKÝ, P.; VALUCH, J. a kol: *Medzinárodné právo verejné. Všeobecná časť*. Bratislava: Eurokódex, 2012. s.237. ISBN 978-80-89447-71-8, JANKUV, J.; LANTAJOVÁ, D.; ŠMID, M.; BLAŠKOVIČ, K. *Medzinárodné právo verejné. Prvá časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s.113. ISBN 978-80-7380-559-3 a iné.

2005, v rámci ktorej Bezpečnostná rada iniciovala aplikáciu jurisdikcie Medzinárodného trestného súdu vo vzťahu k situácii v Sudáne a ohľadom trestného stíhania bývalého sudánskeho prezidenta Omara al-Bashira. Uvedená úvaha autorky je osobitne významná najmä v kontexte skutočnosti, že vedecká obec nie je v otázke stíhania vysokého predstaviteľa nezmluvného štátu Rímskeho štatútu jednotná, tak ako to autorka správne uvádza na strane 60.

Štvrtá časť práce nazvaná „*Štvrtá norimberská zásada - zásada neaplikovateľnosti obhajoby z dôvodu vykonania rozkazu nadriadeného*“ je venovaná koncepcii medzinárodnoprávnej úpravy obhajoby z dôvodu vykonania rozkazu nadriadeného počas norimberského procesu, obhajoby z dôvodu vykonania rozkazu nadriadeného po norimberskom procese a obhajoby z dôvodu vykonania rozkazu nadriadeného v Rímskom štatúte. Autorka tu rovnako ako v prechádzajúcich častiach formuluje aj čiastkové závery. Celá táto časť má veľmi solídnu vedeckú hodnotu najmä z pohľadu komparácie relevantných medzinárodnoprávných úprav obhajoby z dôvodu vykonania rozkazu nadriadeného v rámci zakladajúcich listín jednotlivých medzinárodných trestných tribunálov a súdov.

V piatej časti práce nazvanej „*Piata norimberská zásada - právo na spravodlivý súdny proces*“ autorka postupne venuje pozornosť medzinárodnoprávnej úprave práva na spravodlivý súdny proces počas norimberského procesu, medzinárodnoprávnej úprave práva na spravodlivý súdny proces v po norimberskom období, medzinárodnoprávnej úprave práva na spravodlivý súdny proces v Rímskom štatúte Medzinárodného trestného súdu, pričom v závere tejto časti formuluje čiastkové závery k danej tematike. I táto časť práce je vedecky veľmi cenná a obsahuje veľmi zaujímavú analýzu problematiky práva na spravodlivý súdny proces v medzinárodnom práve v kontexte medzinárodnoprávnej úpravy stíhania zločinov podľa medzinárodného práva i v kontexte medzinárodnoprávnej úpravy v oblasti ochrany ľudských práv.

Obsahom šiestej, veľmi komplexnej a rozsiahlej časti práce nazvanej „*Šiesta norimberská zásada - trestné činy podľa medzinárodného práva*“ je podrobnejšia analýza vývoja a súčasnej podoby skutkových zločinov podľa medzinárodného práva a to zločinu agresie, vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti a zločinu genocídy. Vedecká hodnota tejto časti je veľmi solídna hoci je poznačená už naznačenými terminologickými nejasnosťami (zločin verzus trestný čin podľa medzinárodného práva). Autorka tu skutočne precízne analyzuje vývoj skutkových podstát uvedených zločinov zakotvených v rámci zakladajúcich listín medzinárodných tribunálov a súdov a v rámci kodifikačných dokumentov Komisie OSN pre medzinárodné právo.

V siedmej časti práce nazvanej „*Siedma norimberská zásada – účasť*“ autorka postupne venuje pozornosť medzinárodnoprávnej úprave účasti a to jej podobe v rámci norimberského procesu a v rámci sformulovaných norimberských zásad, v období po norimberskom procese, v rámci Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu. Autorka tu rovnako ako v prechádzajúcich častiach formuluje aj čiastkové závery.

V záverečnej časti práce nazvanej „*Záver*“ autorka prezentuje niektoré závery, ku ktorým dospela v rámci jednotlivých častí práce. S uvedenými závermi je možné vysloviť súhlas s výnimkou už skôr naznačených terminologických nejasností (zločin verzus trestný čin podľa medzinárodného práva). Zoznam použitých zdrojov je primeraný potrebám práce. Značná časť použitej literatúry je cudzojazyčná čím autorka potvrdila schopnosť pracovať ako s domácou tak i so zahraničnou vedeckou i odbornou literatúrou k danej téme. V súvislosti s použitými zdrojmi je potrebné spomenúť skutočnosť, že autorka v rámci odkazov pod čiarou na literatúru neuvádza ISBN či ISSN použitých diel a v rámci zoznamu použitej literatúry neuvádza počty strán použitých diel a ani ich ISBN či ISSN tak ako to stanovuje citačná norma

STN ISO 690. Tento formálny nedostatok však zásadne neznižuje inak vysokú kvalitu formálneho spracovania posudzovanej habilitačnej práce.

V rámci obhajoby habilitačnej práce by autorka mohla zodpovedať na nasledujúce otázky, ktoré vyplynuli z kontextu obsahu práce, a ktoré môžu vyvolať zaujímavú vedeckú diskusiu:

1. Ako autorka chápe pojem „medzinárodné trestné právo“?
2. Do rámca ktorého z odvetví medzinárodného práva by autorka zaradila medzinárodnoprávne zmluvné pravidlá stanovujúce trestnosť tzv. bežných (konvenčných) trestných činov, pokiaľ ich nezaradzuje do rámca medzinárodného trestného práva?
3. Aký má autorka názor na otázku používania pojmu „zločiny podľa medzinárodného práva“ tak ako sú zaužívané slovenskej a českej vede medzinárodného práva?
4. Aká je perspektíva formovania terorizmu ako zločinu podľa medzinárodného práva v duchu judikatúry Špeciálneho tribunálu pre Libanon, ktorý v jednom zo svojich rozhodnutí⁶ predstavil definíciu cezhraničného terorizmu ako zločinu podľa medzinárodného práva stabilizovaného v obyčajovej forme?

Záverom tohto posudku si dovoľím konštatovať, že autorka v rámci habilitačnej práce preukázala schopnosť samostatnej a tvorivej vedeckej práce. Primerane cituje použitú literatúru a svoje závery formuluje spravidla vecne správne, vhodným vedeckým štýlom. V rámci dizertačnej práce prináša autorka i niektoré nové, slovenskou vedou medzinárodného práva nekomentované informácie, ktoré obohacujú vedu medzinárodného práva. Cieľ práce, ktorý si autorka stanovila, podľa môjho názoru, úspešne splnila.

V nadväznosti na uvedené je, podľa môjho názoru, možné konštatovať, že predložená habilitačná práca po formálnej i obsahovej stránke spĺňa nároky kladené na dizertačnej práce. **Odporúčam** preto prácu na obhajobu a po jej prípadnej úspešnej obhajobe navrhujem autorke JUDr. Kataríne Šmigovej, Ph.D., LL.M. udeliť akademický titul **docent v odbore habilitačného a inauguračného konania „Medzinárodné právo“**.

V Trnave, dňa 15.11.2019

doc. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

oponent

---

⁶ *Interlocutory Decision on the Applicable Law: Terrorism, Conspiracy, Homicide, Perpetration, Cumulative Charging*, Case No. STL-11-01/I (Feb. 16, 2011), dostupné k 12.11.2019 na webstránke: http://www.stl-tsl.org/x/file/TheRegistry/Library/CaseFiles/chambers/20110216_STL-1101_R176bis_F0010_AC_Interlocutory_D...